

4.6.2024

Välfärdsområdet

Områdesstyrelsen och områdesfullmäktige

Välfärdsområdets direktör och ledningsgrupp och den som ansvarar för att leda det hälso- och välfärdsfrämjande arbetet

Förebyggande rusmedelsarbete är välfärdsområdets lagstadgade uppgift

Regionförvaltningsverken påminner välfärdsområdena om deras lagstadgade uppgifter i det förebyggande rusmedelsarbetet. Det här brevet skickas till alla välfärdsområden och till HUS-sammanslutningen och Helsingfors stad.

Välfärdsområdet bär det primära ansvaret för främjandet av hälsa och välfärd till den del denna uppgift är knuten till andra uppgifter som enligt lag ska skötas av välfärdsområdet (7 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård 612/2021). Enligt lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015) ansvarar både kommunen och välfärdsområdet för det förebyggande rusmedelsarbetet.

Enligt 28 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) ska missbrukar- och beroendevården planeras och genomföras så att det utgör en fungerande helhet tillsammans med annan social- och hälsovård samt med det förebyggande rusmedelsarbetet i välfärdsområdet och i kommunerna. Samma skyldighet gällande alkohol- och drogarbete och beroendearbete finns i 24 § i socialvårdslagen (1301/2014). Enligt 7 b § i socialvårdslagen ska välfärdsområdet och kommunala myndigheter i samarbete utveckla befolkningens levnadsförhållanden i syfte att stärka de faktorer som skyddar den psykiska hälsan och förebygga uppkomsten av psykiska störningar.

För Nylands del finns särskilda bestämmelser i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland (615/2021, Nylandslagen).

I motiveringen till 6 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård konstateras det att ett av de viktigaste målen för social- och hälsovårdspolitiken är att främja hälsa och välfärd samt att förebygga sociala och hälsorelaterade problem vilket ingår i denna politik. Också förebyggande rusmedelsarbete och att främja trygghet, såsom att förebygga olyckor och våld, är en viktig del av det hälso- och välfärdsfrämjande arbetet. Välfärden och hälsan påverkas vid sidan av social- och hälsovården också i stor utsträckning av samhällets, kommunernas och välfärdsområdenas verksamhet som helhet. Välfärden främjas av jämlikhet, demokrati och genomskådligt beslutsfattande. Möjligheten att påverka beslut som gäller en själv och den egna gemenskapen samt delaktighet i meningsfulla aktiviteter som betjänar de egna gemenskaperna är viktig med tanke på välfärden.

Välfärdsområdet ska samarbeta med kommunerna och andra aktörer

På välfärdsområdets förebyggande rusmedelsarbete tillämpas dessutom det som i 7 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) föreskrivs om främjande av hälsa och välfärd samt om planering och rapportering som gäller den verksamheten.

Välfärdsområdet ska

- i sin strategiska planering sätta upp mål för främjandet av hälsa och välfärd och fastställa åtgärder som stöder målen,
- i sitt beslutsfattande beakta de uppskattade konsekvenserna av sina beslut för människors hälsa och välfärd enligt befolkningsgrupp,
- utse ett organ som ska ansvara för främjandet av hälsa och välfärd,

- följa invånarnas levnadsförhållanden, hälsa och välfärd och de faktorer som påverkar dessa i varje område och inom varje befolkningsgrupp,
- årligen rapportera till välfärdsområdesfullmäktige om kommuninvånarnas hälsa och välfärd, de faktorer som påverkar dessa och de åtgärder som har vidtagits,
- en gång per fullmäktigeperiod utarbeta en regional välfärdsberättelse och välfärdsplan för fullmäktige om de frågor som nämns ovan,
- utarbeta välfärdsberättelsen och välfärdsplanen i samarbete med kommunerna i sitt område. Bestämmelser om möjligheterna för välfärdsområdets invånare och tjänsteanvändare att delta i och påverka utarbetandet av välfärdsberättelsen och välfärdsplanen finns i 29 § i lagen om välfärdsområden.
- offentliggöra välfärdsberättelsen och välfärdsplanen i det allmänna datanätet.

Förebyggande rusmedelsarbete ingår i det hälso- och välfärdsfrämjande arbetet. I 7 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård bestäms det att välfärdsområdet i sitt arbete med att främja hälsa och välfärd ska samarbeta med kommunerna i sitt område och bistå dem med sin sakkunskap. Välfärdsområdet ska dessutom samarbeta med andra offentliga aktörer, privata företag och allmännyttiga samfund som inom välfärdsområdets område utför hälso- och välfärdsfrämjande arbete. Välfärdsområdet ska också främja goda verksamhetsförutsättningar och påverkningsmöjligheter för de organisationer som utför hälso- och välfärdsfrämjande arbete. Välfärdsområdet ska minst en gång om året förhandla med kommunerna i sitt område och med övriga aktörer som nämns ovan och som inom välfärdsområdets område utför hälso- och välfärdsfrämjande arbete om målen, åtgärderna, samarbetet och uppföljningen i fråga om främjandet av hälsa och välfärd.

Egenkontrollen ska också beakta det hälso- och välfärdsfrämjande arbetet och det förebyggande rusmedelsarbetet

I enlighet med 24 § i lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023) ska välfärdsområdet i egenskap av tjänsteanordnare styra och övervaka den tjänsteproduktion som omfattas av dess organiseringsansvar. Skyldigheten enligt lagen om ordnande av social- och hälsovården att utöva egenkontroll gäller också HUS-sammanslutningen och Helsingfors stad.

I programmet för egenkontroll ska det

- bestämmas hur fullgörandet av skyldigheterna enligt 23 § i tillsynslagen som helhet ordnas och genomförs (Skyldigheterna gäller att säkerställa att uppgifterna sköts lagenligt och att slutna avtal följs, tillgången till tjänsterna, tjänsternas kontinuitet, säkerhet och kvalitet samt att kunderna behandlas jämlikt).
- anges hur man ska övervaka tillhandahållandet av social- och hälsovårdstjänster, tjänsternas kvalitet och säkerhet och om tjänsterna tillhandahålls på ett jämlikt sätt.
- anges hur observerade brister ska avhjälpas.

I programmet för egenkontroll ingår en plan för egenkontroll och en patient-säkerhetsplan om vilka det föreskrivs särskilt i lag.

Välfärdsområdet ska försäkra sig om att de lagstadgade uppgifterna fullgörs

Enligt 2 § i lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015) innefattar arbetet förebyggande av skador som orsakas av alkohol, tobak, narkotika och andra ämnen som används i berusningssyfte eller av penningsspel. Enligt 3 § i samma lag ska det förebyggande rusmedelsarbetet grundas på tillgänglig vetenskaplig evidens och på god praxis. I arbetet

är det också skäl att beakta skador som orsakas andra än rusmedelsanvändare.

Enligt 5 § i samma lag stöder välfärdsområdet kommunerna inom sitt område vid genomförandet och utvecklingen av det förebyggande rusmedelsarbetet och svarar inom social- och hälsovårdstjänsterna för uppgifterna inom det förebyggande rusmedelsarbetet.

Välfärdsområdet har till uppgift att

- 1) sörja för uppföljningen av och informationen om rusmedelsläget i sina områden,
- 2) se till att enskilda personer och hela befolkningen erbjuds information om rusmedelsskador och om hur de kan minskas,
- 3) öka och stödja kunskaperna om åtgärder för förebyggande av rusmedelsskador inom alla sina uppgiftsområden,
- 4) föreslå och främja åtgärder för det förebyggande rusmedelsarbetet inom sina förvaltningar,
- 5) sörja för att de åtgärder som avses i 1–4 punkten samordnas med samarbetet mellan kommunen och välfärdsområdet och med polisens åtgärder, med de myndigheter som svarar för tillsynen över efterlevnaden av [alkohollagen](#) (1102/2017) och [tobakslagen](#) (549/2016), med näringslivets åtgärder och i synnerhet med åtgärder som har samband med och stöder de allmännyttiga sammanlutningarnas deltagande i det förebyggande rusmedelsarbetet.

Enligt 6 § i lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015) ska kommunen och välfärdsområdet i samband med det förebyggande rusmedelsarbetet främja invånarnas möjligheter att delta och påverka i syfte att minska de rusmedelsrelaterade skadorna genom myndighetssamarbete, genom yttranden till myndigheter samt genom egna åtgärder. Bestämmelser om möjligheter att delta och påverka finns också i 29 § i lagen om välfärdsområden (611/2021).

Vägledning om verkställande av lagen

Regionförvaltningsverket rekommenderar att välfärdsområdet bekantar sig med handlingsplanen för alkohol-, tobak-, drog- och spelprevention (Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma, finns tills vidare endast på finska) som stöder det lagstadgade arbetet i kommunerna och välfärdsområdena. Handlingsplanen visar hur man i praktiken kan utföra ett effektivt, brett och kostnadseffektivt förebyggande rusmedelsarbete. Planen innehåller många olika metoder som hjälper till att förhindra de hälsomässiga och sociala negativa effekter som berusningsmedel och penningspel orsakar för användarna själva, deras närstående, utomstående och hela samhället.

Regionförvaltningsverket hänvisar till handboken för förebyggande rusmedelsarbete (Ehkäisevä päihdetyö: opas kunnille ja hyvinvointialueille), där det konstateras att ett effektivt förebyggande rusmedelsarbete är brett, målinriktat och beaktar målgruppernas behov. Arbetet bygger på uppföljning och bedömning av det lokala läget och på samarbete mellan olika aktörer. I arbetet utnyttjas många olika slags metoder som baserar sig på vetenskaplig evidens och god praxis.

Källor:

[Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma](#)

[Ehkäisevä päihdetyö: opas kunnille ja hyvinvointialueille](#)

Tillämpade rättsnormer:

[Lag om tillsynen över social- och hälsovården 741/2023](#)

[Lag om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet 523/2015](#)

[Lag om ordnande av social- och hälsovård 612/2021](#)

[Socialvårdslagen 1301/2014](#)

[Hälso- och sjukvårdslagen 1326/2010](#)

Distribution

Välfärdsområdets, HUS-sammanslutningens och Helsingfors stads registratorskontor, som ombes ge beslutet för kännedom till områdesstyrelsen och områdesfullmäktige, välfärdsområdets direktör och ledningsgrupp och till den som ansvarar för att leda det hälso- och välfärdsfrämjande arbetet.

För kännedom

Regionförvaltningsverkets överdirektör och direktören för ansvarsområdet för basservice, rättsskydd och tillstånd